

Handleiding voor Werkplekbegeleiders (WPB'ers) van de Pabo van Hogeschool Viaa

Jaar 1 Voltijd (VT)

2026-2027

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
1. Praktische informatie over Werkplekleren	4
1.1. Opleiden en begeleiden op de leerwerkplek	4
1.1.1. De start	4
1.2. Het leerwerkplan en de weekevaluatie	5
1.2.1. Het leerwerkplan.....	5
1.2.2. De weekevaluaties.....	5
1.2.3. Onderwijsactiviteiten en lesvoorbereiding	5
1.3 Lesgeven en co-teaching.....	6
1.4. Leeruitkomst voor Werkplekleren	6
1.5. Bekwaamheden en ontwikkelbewijzen	7
1.6. Reflectie.....	8
1.7. Rollen binnen het werkplekleren	9
1.8. Voortgang en evaluatie	10
1.9. Tot slot	11
Bijlage 1 – Visiedocument co-teaching.....	12

Inleiding

Wat fijn dat we samen als werkveld en opleiding de Pabo-studenten van Hogeschool Viaa mogen opleiden!

Deze informatie is speciaal bedoeld voor Werkplekbegeleiders (WPB'ers) die eerstejaars voltijdstudenten begeleiden tijdens het werkplekleren.

We werken vanaf september 2026 met een nieuw curriculum. Deze handleiding is dan ook vooral bedoeld om duidelijk te maken wat we van elkaar kunnen en mogen verwachten binnen de begeleiding en het opleiden van de studenten in deze nieuwe situatie.

Meer informatie over het curriculum op Viaa kunnen jullie lezen op deze website www.viaa.nl/samenopleiden

1. Praktische informatie over Werkplekleren

1.1. Opleiden en begeleiden op de leerwerkplek

In het eerste jaar van de opleiding Pabo bij Hogeschool Viaa zijn de studenten twee dagen in de praktijk op de basisschool; wij noemen dit **werkplekleren**. Tijdens het werkplekleren ontwikkelt de student zich als startbekwame leraar door praktisch te leren op een leerwerkplek.

Het werkplekleren voor een student Pabo 1 in de voltijdroute:

- start in week 5 (1 oktober 2026);
- is 2 dagen in de week (de donderdag en de vrijdag);
- is minimaal 60 dagen per jaar;
- betekent 1x wisselen van leerwerkplek en bouw;
- bevat 4x een hele week op de leerwerkplek.

Hierdoor kan er een brede ontwikkeling plaatsvinden in het lesgeven binnen de verschillende bouwen en kan er een gerichte keuze gemaakt worden door de student voor het lesgeven aan het Jongere of het Oudere kind.

1.1.1. De start

Wanneer je start met de begeleiding van een student is het fijn dat je weet wat er van je wordt verwacht. Hiervoor is een uitlegvideo beschikbaar voor WPB'ers. Er wordt uitgelegd wat er van je wordt verwacht en wat jouw rol is als WPB'er. Ook wordt aangegeven wat je met de student kunt bespreken denk aan:

- Wederzijdse verwachtingen
- Rollen en verantwoordelijkheden
- Praktische afspraken

Als voorbereiding is het fijn dat je deze uitlegvideo bekijkt voor 1 oktober.

Zie ook: <https://f.io/zoAziMwb>

1.2. Het leerwerkplan en de weekevaluatie

1.2.1. Het leerwerkplan

Studenten maken op de opleiding een leerwerkplan waarin de activiteiten staan die ze tijdens het werkplekleren gaan doen. Na het **startgesprek** met jou als Werkplekbegeleider zal dit leerwerkplan aangevuld worden met de doelen en onderwijsactiviteiten die jullie besproken hebben en die nodig zijn om goed te functioneren in jullie praktijk.

De student deelt het leerwerkplan ook met jou, zodat jullie samen weten waaraan gewerkt gaat worden in deze periode.

1.2.2. De weekevaluaties

Er wordt van de studenten verwacht dat zij wekelijks de weekevaluaties invullen. Vragen die daar voor de student staan zijn:

- Met welke doelen uit het leerwerkplan ben je bezig geweest? Waren er ook spontane leermomenten? (Geef een korte beschrijving)
- Wat waren je sterke punten deze week? Waar heb je jouw kwaliteiten laten zien? (Verbind deze aan de bekwaamheden en aspecten van persoonlijk meesterschap).
- Ontvangen feedback van de werkplekbegeleider, docenten, medestudenten.
- Waarin kun je je verbeteren? (Zie feedback). Wat vraagt dit van jou?

(Verbind deze aan de bekwaamheden en aspecten van persoonlijk meesterschap).

- Met welke doelen ga je volgende week verder? (Op de opleiding, de leerwerkplek en thuis)

We vragen aan jou om de student feedback te geven en te begeleiden bij deze wekelijkse evaluaties, zodat de student zich optimaal kan ontwikkelen en aan de juiste en passende doelen werkt. Dit document is dynamisch en functioneert als document waarin wederzijdse afspraken worden vastgelegd.

1.2.3. Onderwijsactiviteiten en lesvoorbereiding

Studenten bereiden de lessen voor op het lesvoorbereidingsformulier. Hoe ze die moeten invullen en aan welke eisen deze moet voldoen staat in het document Lesvoorbereidingsformulier per niveau (voor niveau 1 zijn de eisen dus lager dan voor bijv. niveau 3). Hiervoor krijgen ze les op de opleiding, maar ze zullen daarbij ook begeleiding nodig hebben van jou. Het is fijn dat jij als opleider helpt bij het zinvol voorbereiden van de activiteiten en de student helpt met gerichte feedback. Hiervoor kun je het feedbackformulier onderwijsactiviteiten gebruiken.

Zie hiervoor ook de volgende bijlagen op de website www.viaa.nl/samenopleiden

Format lesvoorbereidingsformulier

Format lesvoorbereidingsformulier per niveau

Feedbackformulier

1.3. Lesgeven en co-teaching

Naast de voorbereide onderwijsactiviteiten, helpt en werkt de student gedurende de hele dag samen met jou in alle onderdelen van de schooldag, het zogenaamde co-teaching.

We willen natuurlijk dat studenten het vak van leraar basisonderwijs in alle facetten leren kennen, door zoveel mogelijk vaardigheden en bekwaamheden te leren in de praktijk. Wij zien co-teaching als een rijke pedagogische en didactische leeromgeving waarin samenwerking en gelijkwaardigheid centraal staan (niet als een middel om zo nu en dan toe te passen) zie hiervoor ook *Bijlage 1 Visiedocument: Co-teaching binnen Scope Samen Opleiden*.

In het kort betekent dit dat je **vooraf aan elke onderwijsactiviteit** die jij óf de student doet, kort afstemt over het doel van de les of activiteit, wat de rol is die jullie gaan innemen tijdens de les en wat jullie van elkaar verwachten. In dit eerste jaar zal jij als Werkplekbegeleider hier vooral een sturende en leidende rol in hebben en bedenken wat de student kan gaan doen tijdens jouw les en wat jij gaat doen als de student lesgeeft. Bijvoorbeeld:

- De student gaat na jouw instructie een groepje met kinderen begeleiden die meer uitdaging nodig hebben.
- De student gaat voor een paar kinderen de instructie nog een keer herhalen.
- De student loopt rond om kinderen te helpen.
- De student observeert gericht jouw instructie of het gedrag van een kind.
- De WPB'er observeert de les van de student en geeft feedback. Jullie kunnen afspreken waar de student gericht feedback op wil hebben.
- De student en de WPB'er geven elk een onderdeel van de les of doen dit samen.
- De WPB'er bewaart vooral de orde terwijl de student instructie geeft etc.

Voor deze manier van begeleiden is een speciale korte cursus ontwikkeld die de Schoolopleider en de Instituutscoördinator (ICO) samen geven binnen jullie bestuur. Je kunt bij je Schoolopleider informeren hoe je deze kunt volgen.

Door middel van co-teaching kan de student stap voor stap groeien naar het lesgeven aan een hele groep, waarbij rekening kan worden gehouden met de verschillen tussen studenten en de leerlingen, het werken in verschillende niveaus, onderwijsbehoeften, etc.

Het is vooral belangrijk dat jullie samen goed de wederzijdse verwachtingen uitspreken voor de komende les of activiteit.

1.4. Leeruitkomst voor Werkplekleren

In de opleiding werken we met leeruitkomsten. Dit zijn concrete beschrijvingen van wat de student moet kennen en kunnen aan het einde van een leerperiode, jaar 1.

Zowel op de opleiding als tijdens het leren op de leerwerkplek werken ze aan deze leeruitkomsten.

De student werkt gedurende het jaar aan onderstaande leeruitkomsten:

- Jij & ontwikkeling, kind & ontwikkeling
- Leidinggeven aan leer -en groepsprocessen
- PPO/ Persoonlijk meesterschap

- Eigen vaardigheid rekenen, taal en Engels
- Werkplekleren

Voor Werkplekleren hanteren we de volgende leeruitkomst:

Je toont als beginnende leerkracht je pedagogische, vakinhoudelijke en vakdidactische bekwaamheid door doelgerichte en goed opgebouwde lessen te ontwerpen en uit te voeren, afgestemd op de beginsituatie, leefwereld en leerbehoeften van alle leerlingen. Je creëert daarbij een veilige, positieve en coöperatieve leeromgeving waarin leerlingen zich gezien, gehoord en betrokken voelen en actief tot leren komen.

Je reflecteert bewust op je eigen handelen, benoemt je kwaliteiten en ontwikkelpunten en gebruikt deze inzichten om je professioneel handelen en je visie op goed onderwijs verder te ontwikkelen. Daarnaast werk je constructief samen met anderen, communiceer je open en respectvol met collega's, leerlingen en ouders, en draag je actief bij aan gezamenlijke doelen en oplossingen.

Studenten laten hun pedagogische, vakinhoudelijke, vakdidactische bekwaamheid en de bekwaamheid in samenwerken zien in de context van het geven van

- **losse (methode-)lessen en onderwijsactiviteiten**
- **het daarbij behorende klassenmanagement.**

Zo werken ze stap voor stap toe naar het geven van

- **Twee voorbereide lessen en/of onderwijsactiviteiten per dag aan een hele groep.**

Studenten mogen dus, afhankelijk van hun ervaring en talent, langzaam de activiteiten opbouwen en door middel van observeren en meehelpen gaan naar het begeleiden van groepjes kinderen, onderwijsactiviteiten doen met een kleine groep naar het lesgeven aan de hele groep.

1.5. Bekwaamheden en ontwikkelbewijzen

De student verzamelt gedurende het werkplekleren bewijzen en feedback. Zo tonen ze hun ontwikkeling aan. De manier waarop ze dit gaan aantonen, noemen we **ontwikkelbewijzen**.

De ontwikkelbewijzen voor werkplekleren zijn gebaseerd op de pedagogische, vakinhoudelijke, vakdidactische bekwaamheid en de bekwaamheid in samenwerken, die we per niveau hebben uitgewerkt. Zie hiervoor ook het overzicht Bekwaamheidseisen niveau 1-4. Voor studenten in Pabo 1 geldt niveau 1, de donkerpaarse kolom.

Je ziet dat het document onderverdeeld is in Bekwaamheidseisen voor het oudere kind en het jongere kind. Als de leerwerkplek in groep 0-3 is, gebruik je de indicatoren van het jongere kind. Is de leerwerkplek in groep 4-8 dan gebruik je de indicatoren voor het oudere kind.

Aan de hand van de ontwikkelingen die de student laat zien in het werkplekleren wordt beoordeeld of ze in de praktijk voldoende vaardigheden laten zien. In het eerste jaar wordt hierbij bepaald of de student geschikt is voor het vak van leraar.

Van jou als Werkplekbegeleider wordt verwacht dat je gericht feedback geeft op het handelen van de student. Deze modeling kan wekelijks plaatsvinden in de reflectiegesprekken. Daarnaast zullen jullie

een aantal keren 'officieel' gevraagd worden via een mail vanuit Peilstok, het portfoliomanagementsysteem om feedback te geven. De feedback kunnen jullie digitaal invullen.

Let op! Vanwege Privacy en AVG-regelgeving dient dit altijd te gebeuren via het werkmailadres van de begeleider.

Je kunt de benodigde documenten vinden op www.viaa.nl/samenopleiden

*Bekwaamheidseisen niveau 1-4
Feedbackformulier*

Het is van belang dat de student actief leert werken en inzicht krijgt in het eigen leerproces. Niet alleen via deze documenten krijgen de studenten feedback. Het is vooral belangrijk dat ze gedurende de hele dag feedback en coaching krijgen, zodat ze actief leren en ontwikkelen.

1.6 Reflectie

Reflectie op persoonsniveau (krachtgericht coachen en kernfeedback)

Naast vaardigheden rond het lesgeven, wordt er ook veel aandacht besteed aan de professionele identiteit van de student, wij noemen dit persoonlijk meesterschap. Jij kunt als opleider de reflectie stimuleren door vragen te stellen als:

“Wat voor leerkracht wil jij zijn?”

“Welke waarden vind jij belangrijk in de klas?”

“Hoe zien we dat terug in jouw handelen?”

Ook het toepassen van communicatievaardigheden als luisteren, samenvatten en doorvragen en het vragen naar het voelen, denken, willen van de student hoort hierbij. Dit is een onderdeel van de basiscursus voor WPB'ers binnen Scope Samen Opleiden.

[Via deze link vind je daarover meer informatie.](#)

Binnen Scope Samen opleiden wordt deze cursus aangeboden. Voor meer informatie kun je bij je

Schoolopleider terecht. Op deze manier kan je de student helpen met reflecteren op het eigen handelen en ontwikkeling.

1.7. Rollen binnen het werkplekieren

Tijdens het werkplekieren heeft de student te maken met meerdere mensen in verschillende rollen. Deze rollen leggen we hieronder uit:

- Werkplekbegeleider (WPB'er): jij bent als leerkracht en opleider de dagelijkse begeleider van de student in de groep.
- Schoolopleider (SOL): naast jou als WPB'er is hij/zij het eerste aanspreekpunt. De Schoolopleider regelt het werkplekieren binnen een bestuur en is verantwoordelijk voor de plaatsing van studenten op de scholen en voor de kwaliteit van het opleiden op de leerwerkplek. Daarnaast bezoekt en begeleidt de Schoolopleider de studenten en geeft hen feedback.
- Instituutopleider (IO): een docent van de Pabo van Viaa die de student feedback geeft tijdens een praktijkbezoek op de leerwerkplek.
- Instituutscoördinator (ICO): bewaakt samen met de schoolopleider de kwaliteit van opleiden op de leerwerkplekken binnen een bestuur. De ICO is een docent op de Pabo en de contactpersoon vanuit Viaa voor jullie bestuur.
- Commissie Werkplekieren: op de Pabo is deze commissie verantwoordelijk voor de communicatie en de kwaliteit van het Werkplekieren en alles wat daaromheen georganiseerd en besloten wordt.

1.8. Voortgang en evaluatie

De voortgang van de student wordt structureel gevolgd en besproken. Jij als Werkplekbegeleider, maar ook de PPO docent – de docent die de student vanuit Viaa begeleidt in Persoonlijke Professionele Ontwikkeling - de Schoolopleider en de Instituutopleider zijn bij deze voortgang nauw betrokken en voorzien de student samen van feedback.

Figuur 2 Effectieve feedbackmodel (Hattie & Timperley, 2007)

Alle feedback, feed-up en feed-forward is gericht op begeleiding, bijsturing en ontwikkeling van de student, waarbij de student steeds de regie houdt over zijn of haar studievoortgang. (Zie ook figuur 2 - Effectieve feedbackmodel).

1.9. Tot slot

Mocht je vragen hebben over de begeleiding of twijfels of zorgen hebben over het niveau of de (persoonlijke) ontwikkeling van de student, dan is de Schoolopleider het eerste aanspreekpunt. Deel je vragen en twijfels zo snel mogelijk! De Schoolopleider weet hoe de lijnen lopen binnen Hogeschool Viaa en wie de aanspreekpunten zijn. Op deze manier kunnen we Samen Opleiden nog beter vormgeven!

Voor andere vragen, onduidelijkheden en opmerkingen over het Werkplekleren kan je altijd mailen naar: werkplekleren@viaa.nl.

Alvast hartelijk dank voor jullie inzet en enthousiasme binnen het Samen Opleiden en voor jullie onmisbare bijdrage aan de ontwikkeling van deze studenten tot startbekwame leerkrachten!

Wij wensen jullie veel plezier bij het opleiden, begeleiden en coachen van de eerstejaarsstudenten.

Namens de Commissie Werkplekleren van de Pabo van Hogeschool Viaa

Inge Huttinga

i.huttinga@viaa.nl

Bijlage 1 – Visiedocument co-teaching

Vooraf

Persoonlijk Meesterschap en de *Bekwaamheidseisen* dienen als basis voor de leeruitkomsten van het werkplekleren binnen Scope. 'Bekwaam in samenwerking met collega's' is één van deze bekwaamheden.

In de landelijke leeruitkomst-gebieden niveau 6 wordt bij 'Professionele identiteit' genoemd: "...Je ontwikkelt je voortdurend in je werk, je leert samen met en van je collega's, op basis van reflectie en interactie met je omgeving en de beroepsgroep. Samen werken en samen leren als leerkrachten binnen het onderwijs heeft positieve effecten op de professionele ontwikkeling, leerresultaten, welbevinden en werkplezier.

Visie op Co-Teaching in de Opleidingsschool: Samen Opleiden binnen Scope

In een tijd waarin het onderwijs steeds complexer wordt en de diversiteit in de klas toeneemt, is het essentieel dat we leren en werken in het onderwijs niet als een individuele, maar als een gezamenlijke verantwoordelijkheid zien. **Co-teaching** biedt hierin een krachtige vorm van samenwerking waarin professionals én studenten samen leren, werken en zich ontwikkelen. Binnen de opleidingsschool zien wij co-teaching niet als een werkvorm op zichzelf, maar als een pedagogisch-didactische leeromgeving waarin **werkplekbegeleiders optreden als opleiders**, niet als uitvoerders van opdrachten van de pabo.

Werkplekbegeleiders zijn co-opleiders

In onze ogen zijn werkplekbegeleiders volwaardige partners in het opleiden van toekomstige leerkrachten. Zij zijn geen verlengstuk van het curriculum van de Pabo, maar geven mede vorm aan het leerproces van de student. In co-teaching ontstaat een rijke leeromgeving waarin student en werkplekbegeleider samen verantwoordelijk zijn voor het leerproces van leerlingen én voor elkaars professionele ontwikkeling. De werkplekbegeleider is hierin niet slechts beoordelaar of begeleider, maar een **pedagogisch coach, didactisch model en reflectieve professional**.

Samen leren in de praktijk

Co-teaching is een uitstekend leermiddel voor het opleiden van leerkrachten! Het biedt een dynamische en praktijkgerichte manier om leerkrachten-in-opleiding te laten ervaren hoe samenwerking in een klas werkt. Hieronder een aantal redenen waarom co-teaching effectief is:

- *Creëert kansen*: co-teaching geeft kansen voor studenten om geleidelijk meer verantwoordelijkheid te nemen, waarbij ze veilig kunnen experimenteren in de praktijk, leren van het voorbeeld van ervaren collega's, en actief reflecteren op hun handelen. Voor werkplekbegeleiders betekent dit dat ze niet alleen 'laten zien hoe het moet', maar ook hun keuzes verantwoorden, samen lessen voorbereiden, reflecteren en feedback geven en ontvangen. Dit vraagt om een open en onderzoekende houding van beide partijen.
- *Differentiatie*: door met een andere docent samen te werken, kunnen zij verschillende instructiestrategieën en interventies inzetten om leerlingen op maat te ondersteunen.
- *Reflectie en ontwikkeling*: co-teaching versterkt de zelfreflectie en biedt een natuurlijke gelegenheid voor feedback en coaching, waardoor de professionele groei versneld wordt.
- *Versterking van pedagogische vaardigheden*: nieuwe leerkrachten leren hoe ze samenwerken, communiceren en inspelen op verschillende leerbehoeften in een realistische setting.

Het kan ook helpen om leerkrachten te laten wennen aan teamwork en gedeelde verantwoordelijkheid, wat in moderne onderwijssituaties (bijv. inclusief onderwijs) steeds belangrijker wordt.

Van hiërarchie naar partnerschap

Binnen co-teaching staat gelijkwaardigheid centraal. Studenten worden erkend als lerende professionals met een eigen inbreng, terwijl werkplekbegeleiders hun ervaring inzetten als leerbron. Door deze wederkerigheid ontstaat er een rijke professionele dialoog en een klimaat waarin samen leren vanzelfsprekend is. Zo groeit ook de identiteit van de student als leerkracht én die van de werkplekbegeleider als opleider.

Voorwaarden voor succesvolle co-teaching

Om co-teaching te laten slagen, is het cruciaal dat er ruimte is voor gezamenlijke voorbereiding, afstemming, uitvoering én reflectie. Daarbij is het belangrijk dat leidinggevenden co-teaching faciliteren als structureel onderdeel van het partnerschap tussen de Pabo (Viaa) en opleidingsscholen. Gezamenlijke visie, vertrouwen en professionele ontwikkeling vormen de basis.

Conclusie

Co-teaching is voor ons een krachtige vorm van samen opleiden, waarbij werkplekbegeleiders zich ontwikkelen tot professionele opleiders en studenten leren binnen een veilige, rijke en realistische leeromgeving. In deze gezamenlijke 'dans' van onderwijs en

ontwikkeling staat niet het overdragen van opdrachten centraal, maar het samen vormgeven van betekenisvol onderwijs en professionele groei. We willen daarom dat co-teaching een vast onderdeel is binnen het samen opleiden in het partnerschap Scope.

Bronnen:

Koot, S. (2011). *Co-teaching. Meesterlijk begeleiden in het onderwijs*. Pica.

Fluijt, D. (2016). *Samen lesgeven. Co-teaching in de praktijk*. Pelckmans.

Verhelst, L. (2022). *Team Teach. De voordelen van samen lesgeven*. Pelckmans.

Cook, L. & Friend, M. (1993). *Co-Teaching: Guidelines for Creating Effective Practices*. https://www.researchgate.net/publication/234620116_Co-Teaching_Guidelines_for_Creating_Effective_Practices

Leraren voor Morgen. (2024, december). *Maatwerk voor leraren: Samen flexibel opleiden met leeruitkomsten en brede intake*. <https://www.lerarenvoormorgen.nl/downloads>